

درس خارج فقه استاد حمید درایتی

جلسه شانزدهم، ۲۴ مهر ۱۴۰۰

موضوع: کتاب الشركة/ شرکت تعاونی/ شروط ضمن عقد تنبیه

تمام مطالبی که پیرامون ماهیت شرط ضمن عقد در کلام فقهاء وجود دارد عبارتند از:

● در صورتی که موجب تعلیق إنشاء شود — عقد باطل خواهد بود و قدرمیقن از اجماع بر بطلان تعلیق در إنشاء می باشد.

● در صورتی که موجب تعلیق مُنشأ شود:

■ اگر محصل الوقوع باشد:

● متعاقدين عالم به حصول باشند — عقد صحیح خواهد بود و حقیقتاً منجّز می باشد.

● متعاقدين جاهل به حصول باشند — عقد باطل خواهد بود و معلق می باشد (کلام مرحوم آیت الله خوئی تهافت دارد).

■ اگر متوقع الوقوع باشد:

● وقوع آن در آینده قطعی باشد — عقد باطل خواهد بود و معلق می باشد (کلام مرحوم آیت الله خوئی تهافت دارد).

● وقوع آن در آینده محتمل باشد — عقد باطل خواهد بود و معلق می باشد.

● در صورتی که موجب تعلیق التزام به عقد شود — عقد صحیح خواهد بود و حقیقتاً منجّز می باشد و نتیجه ی آن خیار تخلف شرط است.

لازم به ذکر است که جناب آقای دکتر مهدی شهیدی در کتاب شروط ضمن عقد معتقدند اساساً بین تعلیق در عقد و شرط ضمن عقد اختلاف ماهوی وجود دارد فلذا فقهاء حکم به بطلان اولی و صحت دومی نموده اند. تفاوت آن دو عبارت است از آنکه در تعلیق عقد، إنشاء مشروط می گردد در حالی که در شروط ضمن عقد، مُنشأ معلق می شود (چه اصل مُنشأ و چه التزام به آن).

بخش دوم - اقسام شرط

شرط از منظرهای مختلف قابل تقسیم است که برای شناسایی ماهیت شرط ضمن عقد، تعرّض بدان خالی از فایده نمی باشد. انقسامات شرط عبارت است از:

● به لحاظ متعلّق:

■ شرط فعل — اقدام و یا ترك فعلی از جانب هریك از متعاقدين و یا شخص ثالثی شرط شود خواه آن فعل امر مادی باشد و خواه امر حقوقی. این چنین شرطی به دو صورت ممکن است :

● شرط فعل، منجّز باشد (مشروط به عمل قطعی).

● شرط فعل، معلّق باشد (مشروط به عمل محتمل).

■ شرط صفت:

● صفت طرف عقد:

■ صفت موجود

■ صفت سابق

■ صفت لاحق

● صفت مورد عقد:

■ صفت موجود

■ صفت سابق

■ صفت لاحق